

STORE PRAKSISDAG 2022

FUNKTIONELLE LIDELSER

Cecilie Bryld, overlæge

Center for Komplekse Symptomer

Region Hovedstadens specialiserede behandlingstilbud under
Socialmedicinsk Center på Frederiksberg Hospital

Indhold

- Funktionel lidelse
- Redskaber
- CKS
- Afrunding

Funktionel lidelse - definition

- Funktionelle lidelser er samlebetegnelsen for en række lidelser, der alle er kendetegnet ved, at personen har et eller oftest flere **fysiske symptomer** med varighed over 6 mdr.
- Påvirker funktionsevne og livskvalitet væsentligt.
- Kan ikke påvises ved blodprøver, røntgenundersøgelser eller andre evidensbaserede medicinske tests.
- Anden psykisk eller somatisk lidelse som årsag er udelukket.

Typiske symptomer

Symptomer fra mave og tarm, fx:
Mavesmerter
Diarré / forstoppelse
Oppustethed

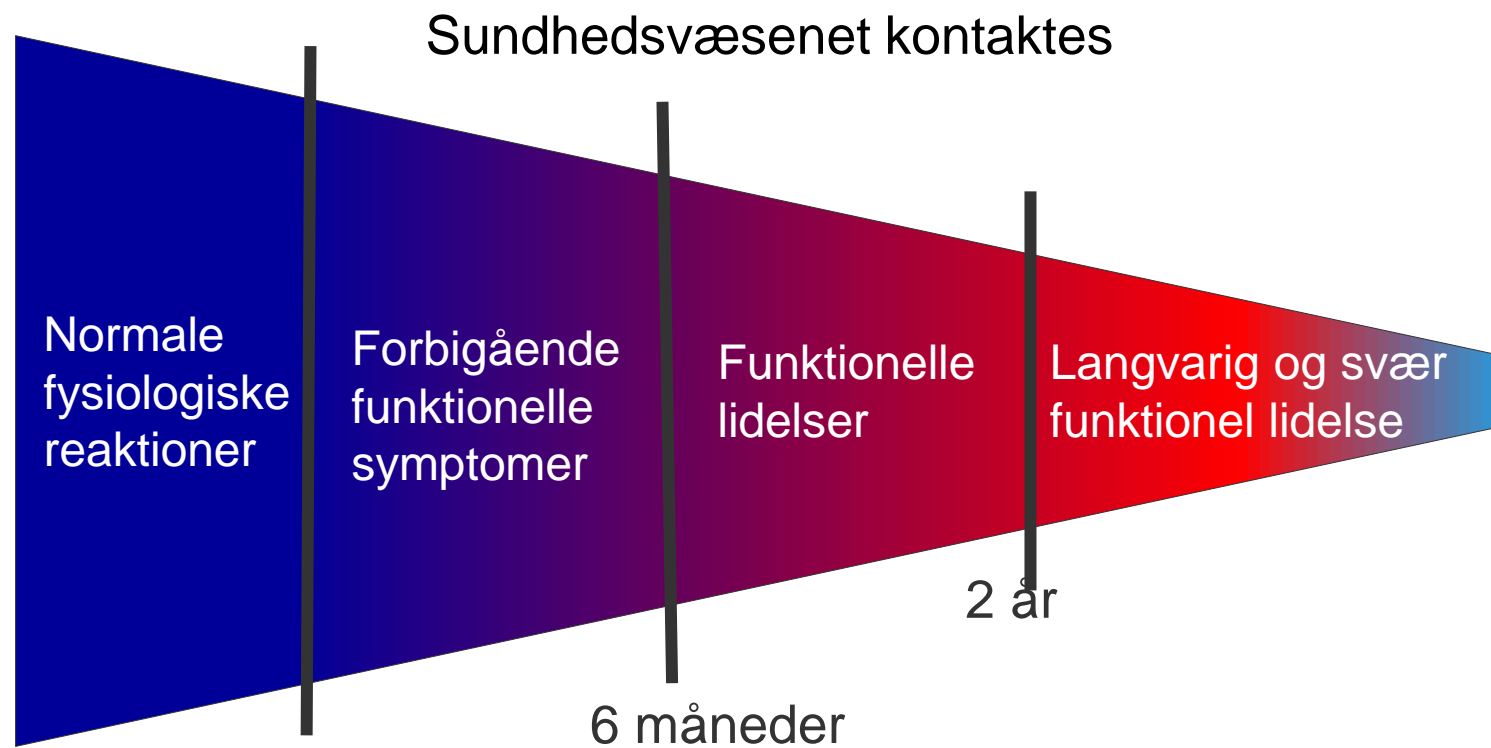
Almene symptomer, fx:
Træthed
Hovedpine
Koncentrationsbesvær
Lyd- / lysoverfølsomhed

Symptomer fra bevægeapparatet, fx:
Muskel- og ledsmerter
Diffust ubehag
Føleforstyrrelser

Symptomer fra hjerte og lunger, fx:
Hjertebanken
Uro / trykken i brystet
Forpustethed

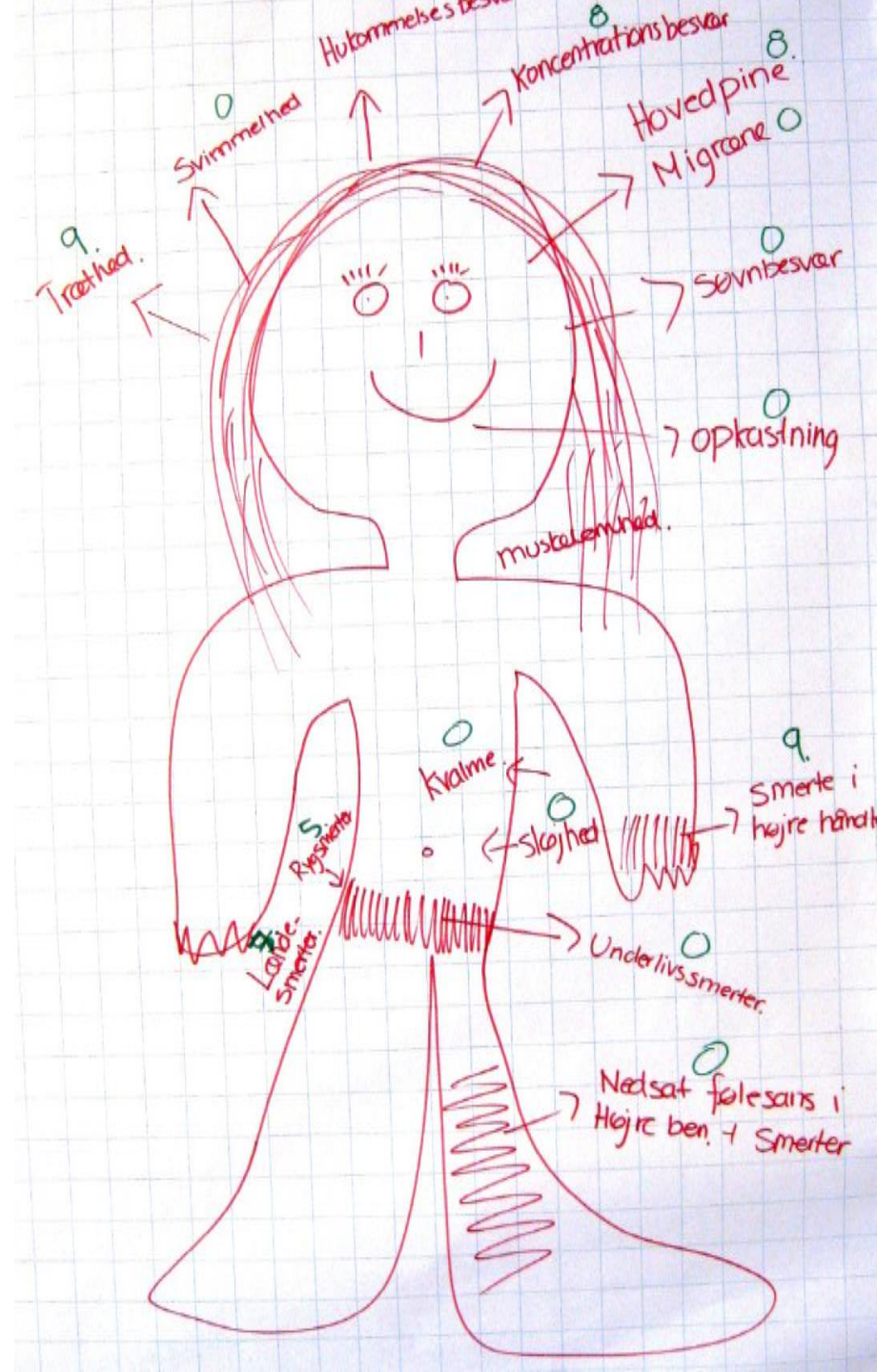
Funktionelle lidelser – et spektrum

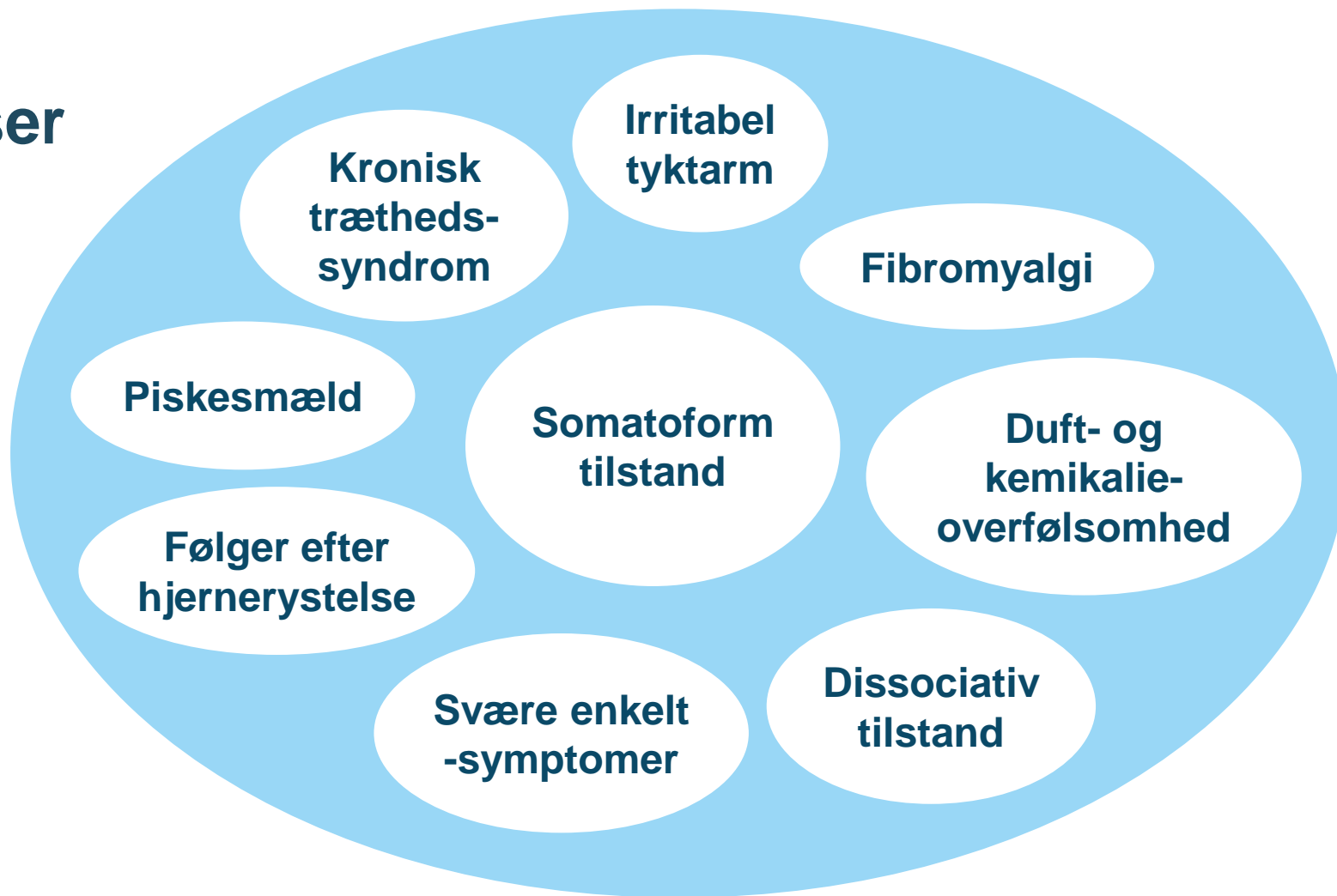
Forekomst

Syg - men ofte uden diagnose

- 10-15 % af voksne i Danmark har en funktionel lidelse
- 1-2 % af voksne i Danmark har en langvarig og svær funktionel lidelse
(> 2 år, moderat-svært nedsat funktionsevne)

Syndromdiagnoser

Kodning af funktionel lidelse

- DR688A9 Funktionel lidelse, multiorgan
- R688A9B1 Funktionel lidelse, almen/træthed
- DDR688A9B2 Funktionel lidelse, gastrointestinal
- DR688A9B3 Funktionel lidelse, muskuloskeletal
- DR688A9B4 Funktionel lidelse, kardiopulmonal
- DR688A9B5 Funktionel lidelse, neurologisk
- DR688A9B6 Funktionel lidelse, urogenital
- DR688A9C Funktionel lidelse, enkelt symptom

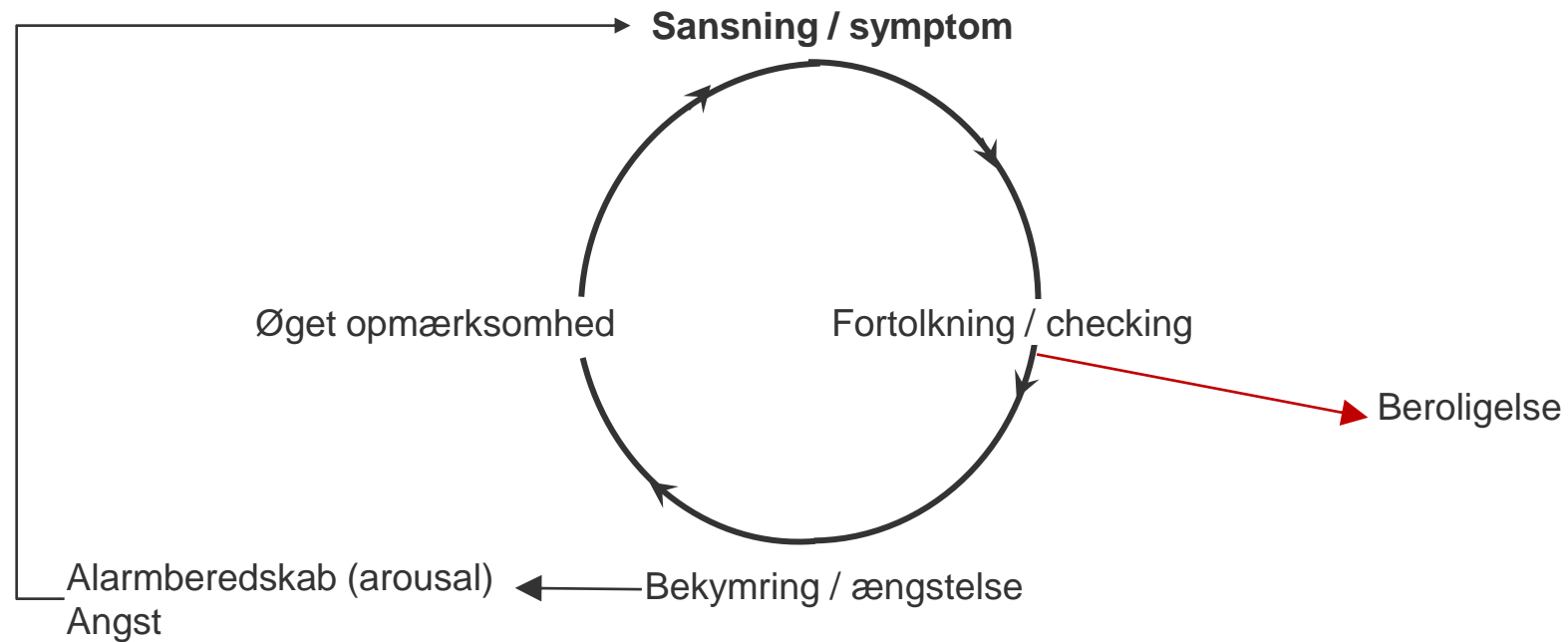
Hvad er årsagen?

Teorier om biologiske sammenhænge

- **Nervesystemet** – transmittersystemet, autonom dysfunktion?
- **Hormoner** - stresshormon kortisol og andre hormoner?
- **Immunforsvaret** – øget aktivering?
- **Mave/tarm** – mikrobiomet?

Betydningen af tanker og fortolkning

Hvordan kan vi formulere det?

Symptomer på:

- En overbelastet/stresset krop
- Dysfunktion i nervesystemet
- Ubalance i signalerne mellem krop og hjerne
- En krop i alarmberedskab

Forståelse af funktionel lidelse

Sårbarhed

Arv/genetik, personlighed
Opvækst, miljø

Udløsende faktorer

Traume, f.eks. ulykke
Sygdom, f.eks. infektion
Belastende livsbegivenheder

Forstærkende og vedligeholdende faktorer

Søvn, kost, aktivitet, nervesystem
Tanker, følelser, adfærd, sygdomshåndtering
Arbejde, kommune, økonomi, netværk

SYG

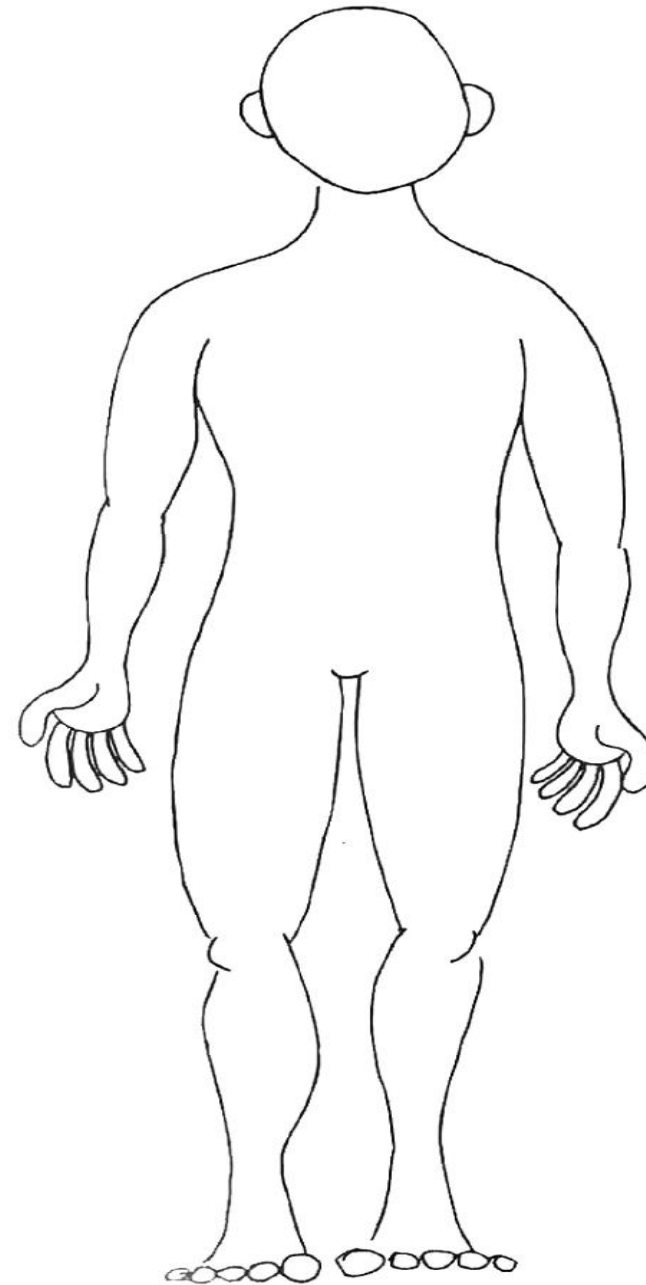

Redskaber til konsultationen

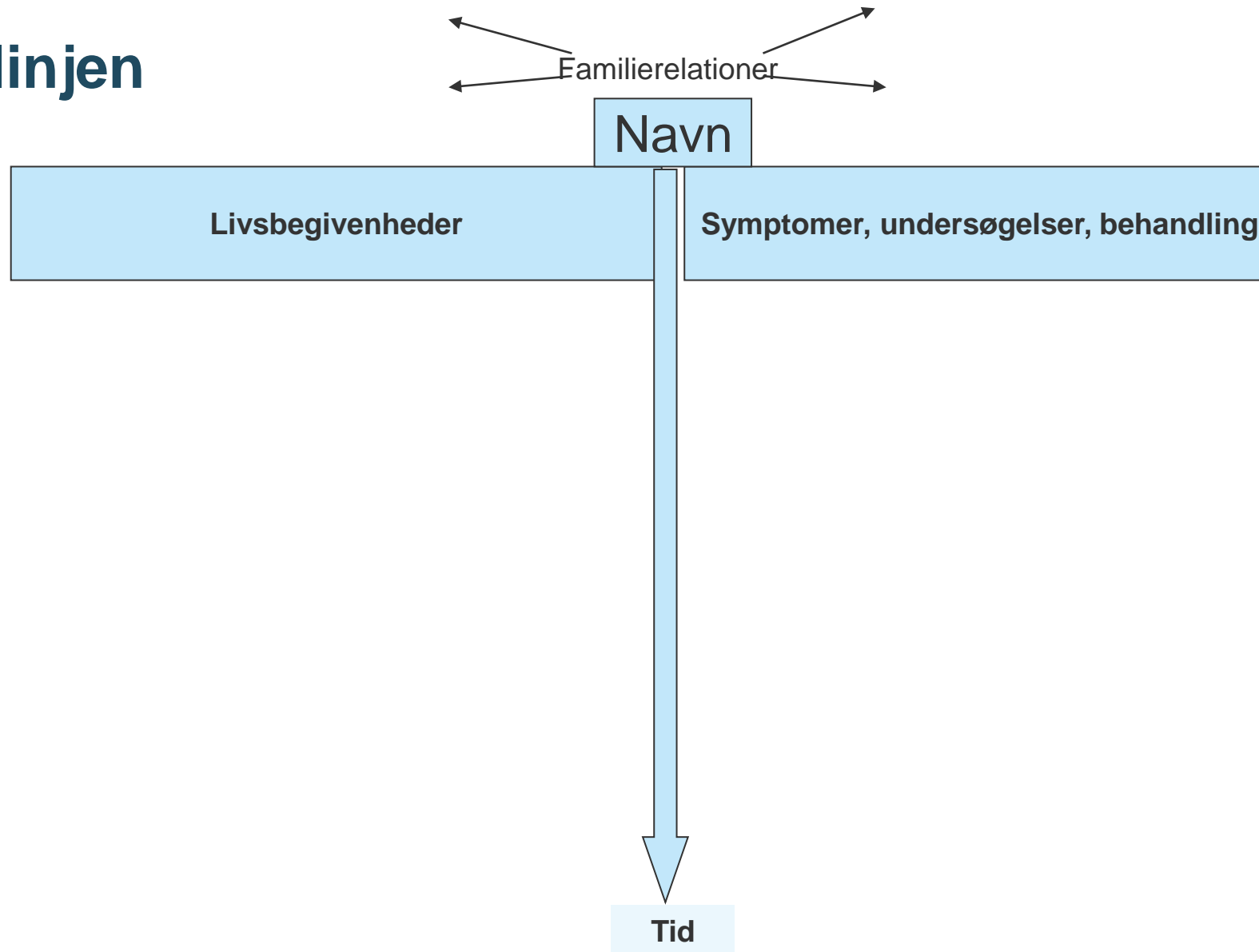
- Lyt, vær nysgerrig, rul med modstand
- Få et overblik
- Anerkend symptomerne
- Belastninger og ressourcer
- Brug flere tider
- Giv håb

Overblik over symptomerne

Livslinjen

Sygdomsforståelse – patientens udvikling af FL

Sårbarhed

Udløsende begivenhed(er)

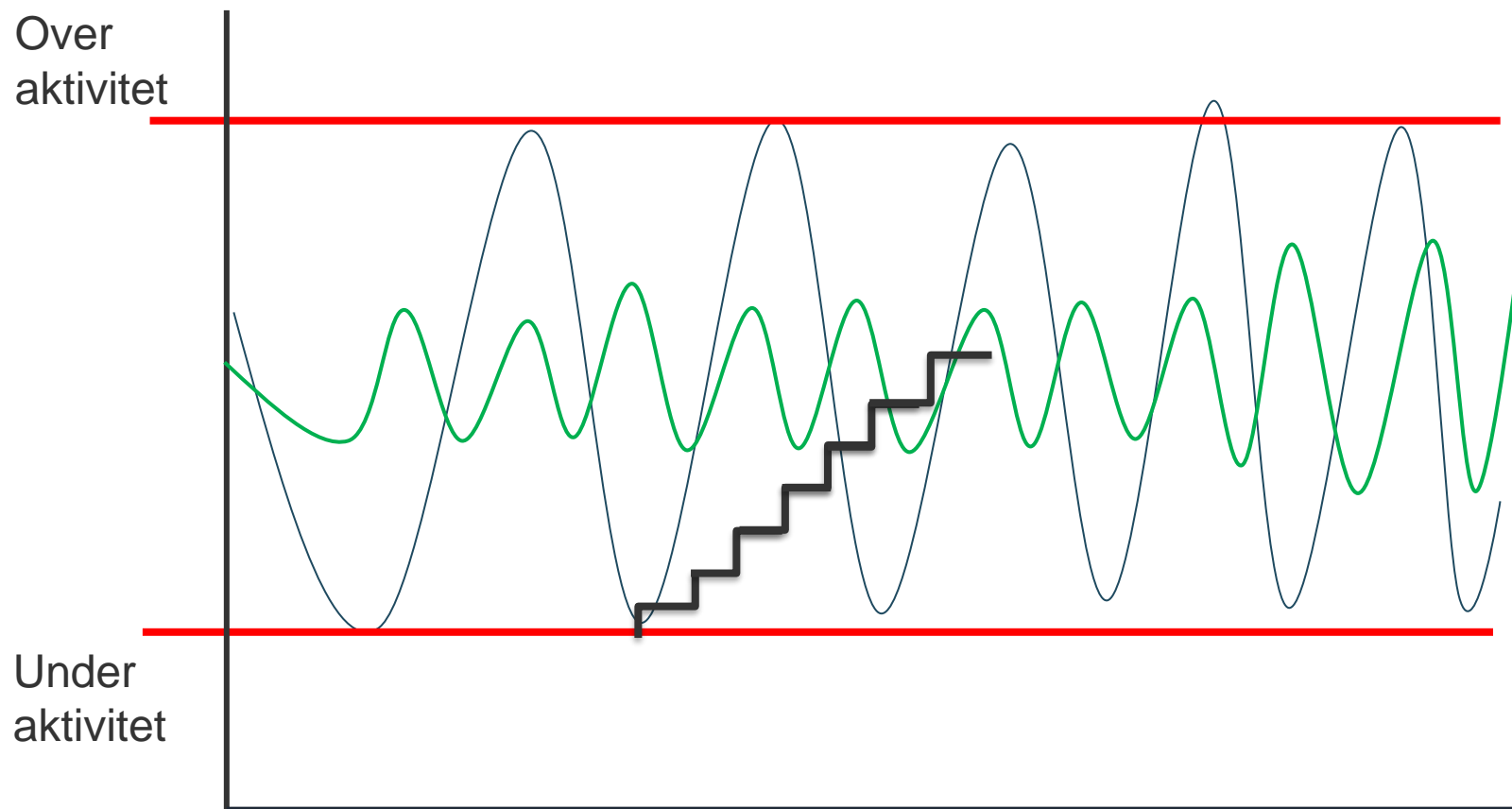
Vedligeholder og forstærker

SYG

Boom/bust mønster

Redskabssamling SST

- Redskaberne er udarbejdet til praktiserende læger.
- Redskaberne kan bruges i samarbejde med patienten.
- Redskaberne kan anvendes mellem konsultationerne af patienter, som er motiverede og i stand til det.

1. Mit ugeskema
2. Mine symptomer
3. Min livslinje
4. Mit aktivitetsniveau
5. Min symptom-cirkel
6. Årsager til mine symptomer
7. Mit filter
8. Mine zoner
9. Min STOP-øvelse
10. Mine ressourcer og belastninger
11. Mine værdier
12. Mine strategier
13. Mit spektrum
14. Min måltrappe
15. Mit SMARTE-mål

<https://sst.dk/da/Udgivelser/2021/Funktionelle-lidelser-Redskabssamling>

Center for Komplekse Symptomer (CKS)

- Ambulant behandlingstilbud i Region H til voksne patienter med funktionelle lidelser og helbredsangst af *moderat til svær grad*
- En del af Socialmedicinsk Center på Frederiksberg Hospital
- 5 læger, 5 psykologer, 2 fysioterapeuter, 2 socialfaglige, 2 sekretærer
- 350 pt årligt (obs. lang ventetid)

CKS - overordnet

- Tværfaglig behandlingsindsats fra læger, psykologer, fysioterapeuter og socialrådgivere
- Udgangspunktet er den bio-psyko-sociale sygdomsmodel med socialmedicinsk fokus
- Individuelt tilrettelagt forløb, ofte gruppebaseret
- Et nyere center
 - Udvikling
 - Erfaringer

CKS - henvisningskriterier

- Voksne med funktionel lidelse, moderat til svær, mindst 6 mdr
- Beskriv symptomer og sygdomsforløb
- Udredning og behandling i praksis, sygehusregi, evt. kommune
- Funktionsbeskrivelse og den sociale situation
- Motivation for deltagelse ud fra behandlingsprincipper
- Relevante blodprøvesvar og andre undersøgelsesresultater
- Medicinstatus

Overvejelser ved henvisning

Er det en primær funktionel lidelse?

- Eller funktionelle symptomer som følge af anden primær lidelse (psykiatrisk grundlidelse, kræft)?
- Eller sekundær funktionel lidelse ved komorbiditet (hvad skal behandles først)?

Hvad er sygdomsforståelsen?

- Motivation for behandlingsprincipper

Er der terapeutisk behandlingspotentiale?

- Tidligere behandling og effekt?

Sværhedsgrad

- og er der ressourcer til aktiv indsats?

Hvem skal IKKE henvises?

- **Utilstrækkelig eller igangværende udredning** og behandling for problemstillingen andetsteds
- **Tidligere tilsvarende** tværfagligt behandlingsforløb (f.eks. i smertecenter)
- **Misbrug eller afhængighed** af alkohol, stoffer og medicin
- **Ubehandlet eller sværere psykiatrisk grundlidelse**, f.eks. psykotisk lidelse (skizofreni og skizotypisk sindslidelse), sværere personlighedsforstyrrelse, bipolar affektiv sindslidelse, autismespektrumforstyrrelser, ADHD, selvmordsrisiko
- **Patienter der ikke er i stand til at samarbejde** om (deltage i) det ambulante behandlingstilbud med regelmæssigt fremmøde

Henvisningskriterier på sundhed.dk

The screenshot shows the top navigation bar of the sundhed.dk website. On the left is a red button labeled "Log på". In the center is the "sundhed.dk" logo. On the right are search and menu icons. Below the navigation bar, the text "Følgende patienter kan henvises:" is followed by a list of criteria. A blue speech bubble with the text "Brug for hjælp?" is overlaid on the bottom right of the screenshot.

Log på **sundhed.dk** 🔍 ☰

Følgende patienter kan henvises:

- Patienter med funktionel lidelse:
- Funktionel lidelse bruges som samlebetegnelse for en række lidelser, alle er kendetegnet ved, at personen har et eller flere fysiske symptomer, som påvirker funktionsevne og livskvalitet og har været til stede mindst 6 mdr. Et fælles kendetegn er, at lidelserne ikke kan forklares biomedi- ved blodprøver, røntgenundersøgelser eller andre parakliniske undersøgelser, og at anden fysisk eller psykisk sygdom er udelu relevant omfang.

Brug for hjælp?

Behandlingsprincipper

Lægefaglig vurdering og behandling:

- Diagnostisk afklaring
- Basale behov (søvn og kost)
- Medicin
- Sygdomsforståelse og psykoedukation

Socialfaglig vurdering, støtte og rådgivning:

- Livsomstændigheder
- Ressourcer/belastninger

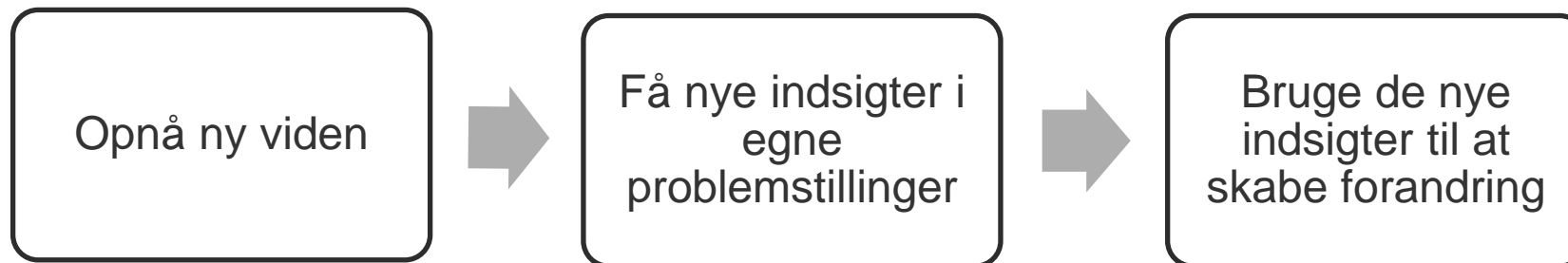
Terapi med fokus på symptomlindring, håndtering og mestring:

- Psykoterapi: CBT / ACT / CFT
- Fysioterapi: Aktivitetstilpasning og graderet genoptræning

Den terapeutiske behandling i CKS

- Foregår primært i grupper (gruppoeffekt, spejling) – med individuel tilpasning
- **Er hjælp til selvhjælp** – patienten skal arbejde videre med det lærte hjemme
- Tværfaglig – medtager biologiske, psykologiske og sociale aspekter

Skal pt. henvises videre?

- Evt. videre i primærsektoren
 - Fysioterapi og psykoterapi med fokus på symptomhåndtering og mestring. Evt. anden vejledning og støtte, f.eks. kommunale tilbud.
- Evt. henvises til CKS
 - Afdæk sværhedsgrad, comorbiditet samt pt's behov og motivation – og se visitationskriterier (lille målgruppe)

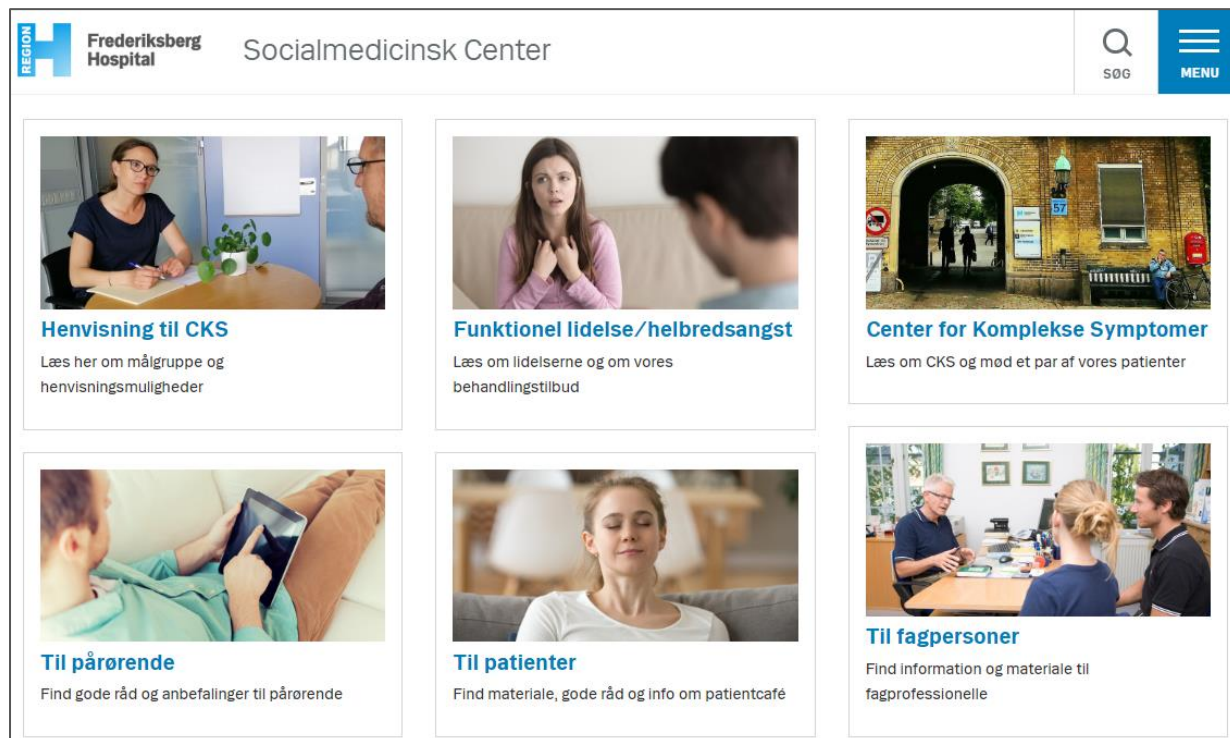

Vigtige pointer

- Overblik og vurdering – er der tale om *primær* funktionel lidelse
- Anerkendelse og udgangspunkt i symptomer
- Sygdomsforståelse og fælles forståelse - psykoedukation
- Ressourcer og belastninger
- Basale behov og aktivitetsregulering
- Symptomer kan vedligeholdes / forstærkes af andre problemstillinger

Se mere på CKS' hjemmeside

The screenshot shows the homepage of the Socialmedicinsk Center (CKS) at Bispebjerg and Frederiksberg Hospital. The header includes the hospital logo, name, and navigation options like 'SØG' and 'MENU'. The main content area features six cards, each with a representative image, a title, and a short description.

Thumbnail Image	Title	Description
Woman at a desk talking to a man	Henvisning til CKS	Læs her om målgruppe og henvisningsmuligheder
Woman talking to a man	Funktionel lidelse/helbredsangst	Læs om lidelserne og om vores behandlingstilbud
Arched entrance of a building	Center for Komplekse Symptomer	Læs om CKS og mød et par af vores patienter
Person using a tablet	Til pårørende	Find gode råd og anbefalinger til pårørende
Woman on a couch	Til patienter	Find materiale, gode råd og info om patientcafé
Three people at a table	Til fagpersoner	Find information og materiale til fagprofessionelle

TAK

Spørgsmål og evaluering

